

17 września - Światowy Dzień Bezpieczeństwa Pacjenta

Tego dnia na całym świecie kolorem pomarańczowym podświetlane są kluczowe obiekty, zabytki i pomniki. Jaki jest cel Światowego Dnia Bezpieczeństwa Pacjenta?

Bezpieczeństwo pacjentów stało się jednym z istotniejszych wyznaczników jakości w ochronie zdrowia w ostatnich latach. Jest to obszar opieki medycznej, który ma na celu ograniczenie działań niepożądanych terapii, błędów i szkód powstałych podczas świadczenia opieki medycznej. Podstawą działań w tym obszarze jest również zwiększenie zaangażowania całego społeczeństwa w bezpieczeństwo opieki zdrowotnej. Temat tegorocznych obchodów Światowego Dnia Bezpieczeństwa Pacjenta to „Leki bez szkody”. Temat ten jest istotny ze względu na wysokie ryzyko błędów w przyjmowaniu farmaceutyków przez pacjentów. Akcje prowadzone wokół tego zagadnienia mają umożliwić pacjentom, jak również społeczeństwu aktywny udział w bezpiecznym stosowaniu leków.

Leki – więcej szkody czy korzyści?

Niewątpliwie każdy czasami potrzebuje zażyć leku, by uporać się z chorobą lub zapobiec jej poważnym skutkom. Jednak niewłaściwe przepisanie, dawkowanie czy przechowywanie leków może spowodować poważne obrażenia. Błędy w przyjmowaniu leków stanowią główną przyczynę urazów i szkód w systemach opieki zdrowotnej na całym świecie. Szacuje się, że koszty z tym związane wynoszą ponad 40 miliardów dolarów rocznie na całym świecie.

Błędy pojawiają się na różnych etapach procesu stosowania leków. Zmęczenie, braki personelu medycznego, a także nieporozumienie na linii lekarz-pacjent, mogą wpłynąć na przepisywanie i wydawanie niewłaściwych leków, co może następnie skutkować poważnymi obrażeniami u pacjentów. To przed lekarzem stoi trudne zadanie oceny typu osobowości pacjenta, z którym ma do czynienia. Od tego zależy trafność przekazu informacji medycznej,

gdyż zupełnie inaczej należy rozmawiać z osobami otwartymi i energicznymi, a inaczej z bardziej skrytymi.

Z drugiej strony, sami pacjenci często niewłaściwie dawkują, zapominają o przyjęciu farmaceutyków lub też łączą ze sobą substancje, które dają przeciwstawne efekty. Niewątpliwie istotna będzie w tej kwestii właściwa edukacja. Bowiern pacjent, który posiada wiedzę na temat swojego schorzenia i przyjmowanych leków oraz ma ogólne pojęcie o farmaceutykach, czuje się współodpowiedzialny za proces swojego leczenia i potrafi lepiej zapanować nad całym procesem rekonwalescencji.

Zatem czy przyjmowanie leków może przynieść więcej szkód niż korzyści? Z pewnością nadużywanie leków i niewłaściwe ich wykorzystanie może prowadzić do niepełnosprawności lub nawet zagrażać życiu. Jednak prawidłowe stosowanie leków przepisanych przez lekarza po dokładnym wywiadzie medycznym, często będzie nieocenione w procesie zdrowienia.

Bezpieczne przyjmowanie leków

Zarówno pacjenci, jak i pracownicy służby zdrowia (lekarze, pielęgniarki, ratownicy medyczni), mogą odegrać ważną rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa farmakoterapii. Dodatkowo, warto zaangażować rodziny pacjentów w proces budowania systemu bezpieczeństwa leków. Będzie to stanowiło swego rodzaju kulturę bezpieczeństwa, widzianą oczami pacjenta.

Leki są najczęściej stosowanym sposobem leczenia w całym systemie opieki zdrowotnej. Niektórzy są zmuszeni do zażywania leków przez całe życie. Dlatego też należy zapobiegać szkodom związanym z lekami, poprzez stosowanie kilku zasad.

Jako pracownik służby zdrowia, powinienes:

- ✓ Być dobrze przygotowanym z zakresu opieki zdrowotnej. Orientować się w obrębie przepisywanych leków i znać najnowsze doniesienia naukowe.
- ✓ Mieć umiejętność edukowania i doradzania pacjentom w zakresie prawidłowego stosowania ich leków.
- ✓ Upewnić się, czy pacjent rozumie kierowane do niego komunikaty.

Jako pacjent, powinienes:

- ✓ Być świadomym rodzaju przyjmowanych leków.
- ✓ Zapamiętać (a najlepiej zapisać) informacje uzyskane od lekarza lub farmaceuty i ściśle się do nich stosować – szczególnie w kwestii dawki i pory spożycia leku.
- ✓ Zawsze przeczytać dołączoną do leku ulotkę.
- ✓ Poinformować lekarza o innych, przyjmowanych już lekach lub suplementach z uwagi na możliwą niekorzystną interakcję.
- ✓ Bezwzględnie poinformować pracownika służby zdrowia o uczuleniach na jakiegokolwiek leki i substancje.

- ✓ Powiadomić o ewentualnej ciąży lub karmieniu piersią, z uwagi na bezpieczeństwo matki i dziecka.
- ✓ Pytać swojego lekarza lub farmaceutę, jeżeli coś jest niezrozumiałe.
- ✓ Przechowywać leki w oryginalnych opakowaniach, w warunkach zgodnych z zaleceniami producenta i z dala od dzieci.
- ✓ Zgłaszać wystąpienie działań niepożądanych po lekach do prezesa Urzędu Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych, podmiotu odpowiedzialnego lub osoby wykonującej zawód medyczny (lekarza, farmaceuty, pielęgniarki, czy ratownika medycznego).
- ✓ Nie zażywać leków po upływie terminu ważności ani nie wyrzucać przeterminowanych leków do kosza na śmieci. Leki po terminie najlepiej przekazać do Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK).

Źródła:

<https://www.who.int/initiatives/medication-without-harm>

<https://www.thepsi.ie/tns/news/WHOGlobalSafetyChallenge.aspx>

<https://www.ptfarm.pl/wydawnictwa/czasopisma/farmacja-polska/103/-/29291>

Bezpieczeństwo pacjentów i personelu medycznego Uwarunkowania ergonomiczne, red. Witczak I, Rypicz Ł, Wrocław 2020